

Inleiding compensatieregeling 'woonplaats onbekend'

Per 1 januari 2021 wordt het nieuwe woonplaatsbeginsel in de Jeugdwet van kracht. Een aantal uitgangspunten verandert dan voor wat betreft welke gemeente (financieel) verantwoordelijk is voor het leveren van jeugdhulp aan individuele jeugdigen. Bij de overgang van het oude naar het nieuwe woonplaatsbeginsel kan het voorkomen dat niet voor elk kind de verantwoordelijke gemeente o.b.v. het nieuwe woonplaatsbeginsel is vast te stellen. Hiertoe is deze compensatieregeling bedoeld. Voor deze compensatieregeling is het vooral van belang dat de verantwoordelijkheid verandert voor kinderen die jeugdhulp met verblijf ontvangen.

In het nieuwe woonplaatsbeginsel wordt jeugdhulp met verblijf voortaan bekostigd door de gemeente waar de jeugdige direct voorafgaand aan het verblijf op grond van de Wet BRP ingeschreven stond. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de BRP en zullen dus in vrijwel alle gevallen kunnen vaststellen welke gemeente dit dan betreft en zo ontstaat duidelijkheid over de verantwoordelijkheden voor deze groep jeugdigen. De gemeenten zijn dus zelf gezamenlijk verantwoordelijk voor het administratief vaststellen waar een kind voorafgaand aan een jeugdhulptraject in de BRP stond.

In enkele gevallen kan echter niet door een gemeente worden vastgesteld in welke gemeente een jeugdige, voorafgaand aan een (serie van) jeugdhulptraject(en), ingeschreven stond. Voor deze groep zal de gemeente waar de jeugdige werkelijk verblijft verantwoordelijk blijven, net zoals onder het oude woonplaatsbeginsel.

Jeugdigen mogen niet 'tussen wal en schip vallen' als er onduidelijkheid is over de woonplaats van oorsprong, dus als dit zich voordoet is het van groot belang dat de gemeente die onder het oude woonplaatsbeginsel verantwoordelijk is, verantwoordelijk blijft voor (de financiering van) diens jeugdhulp. Maar de daadwerkelijke woonplaatsen van jeugdigen die jeugdhulp met verblijf ontvangen zijn niet evenredig verdeeld over Nederland. Sommige gemeenten hebben bijvoorbeeld een verblijfsinstelling binnen de gemeentegrenzen. Deze gemeenten zullen daarom ook onevenredig vaak financieel verantwoordelijk zijn voor de groep jeugdigen waarvan de woonplaats voorafgaand aan het jeugdhulptraject met verblijf onbekend van is. Voor deze gemeenten is het daarnaast niet mogelijk om preventief beleid te voeren, zoals de Jeugdwet dit beoogt met de werking van het op 1-1-2021 ingaande woonplaatsbeginsel. Deze gemeenten kunnen daarom middels deze regeling gecompenseerd worden voor de meerkosten die zij maken voor deze groep 'woonplaats van oorsprong onbekend'.

Uitleg compensatieregeling – doel

In de basis worden alle jeugdhulpgelden vanaf 1 januari 2021 over gemeenten verdeeld door middel van het objectieve verdeelmodel. Met dit verdeelmodel wordt beoogd om op basis van de relevante kenmerken van gemeenten het geld te verdelen, waardoor een gemeente zelf invloed kan uitoefenen op de uitgaven zonder dat dit rechtstreeks de (toekomstige) inkomsten beïnvloedt. Dit gaat niet op voor de groep waarvan de woonplaats van oorsprong onbekend is, en deze groep is onevenredig verdeeld over de gemeenten in Nederland. Wel moet deze groep te allen tijde en tijdig de juiste jeugdhulp ontvangen. Deze compensatieregeling heeft als doel om de kosten die gemeenten maken voor deze groep te vergoeden.

Uitleg compensatieregeling – werking

De compensatieregeling geldt voor kinderen die al voor 1 januari 2021 in zorg met verblijf zaten, en waarvan het nieuwe woonplaatsbeginsel op 1 januari 2021 niet tot een herleidbare woonplaats leidt. Voor deze kinderen vergoedt de regeling achteraf het totaal aan kosten die gemaakt worden voor de jeugdzorg- en jeugdhulptrajecten. Dit betekent dat de gemeente zelf de jeugdzorg betaalt, en dat na het boekjaar een verzoek tot compensatie gedaan kan worden middels een formulier (op aanvraag bij ministerie van VWS beschikbaar). Dit verzoek wordt door het ministerie van VWS beoordeeld op juistheid en gehonoreerd dan wel afgewezen.

Om in aanmerking te komen voor deze compensatie geldt een drempelwaarde van 100.000 euro of 2,5% van het totale, objectief verdeelde jeugdhulpbudget uit 2019. Voor een absolute drempel van deze hoogte is gekozen vanwege de gemiddeld genomen hoge kosten per jongere die gemaakt worden wanneer er sprake is van een langdurig verblijfstraject. Ook is de ervaring uit het verleden met de compensatieregeling voogdij en 18+ dat er geen eenmalige compensatie wordt aangevraagd voor bedragen onder de 100.000 euro. De relatieve drempel is gebaseerd op eerdere compensatieregelingen. De laagste van de twee drempels is leidend om in aanmerking te komen voor de compensatieregeling. In de praktijk betekent dit dat gemeenten met een macrobudget in 2019 dat lager is dan 4.000.000 euro een lagere absolute drempel over moeten.

Uitleg compensatieregeling – uitgangspunten

De volgende uitgangspunten voor de compensatieregeling zijn geformuleerd:

- Er wordt een compensatieregeling ingericht voor de kosten die gemeenten in 2021 en 2022 maken voor de groep jeugdigen waarvan de woonplaats in de Basisregistratie Personen, die deze jeugdigen hadden op het moment dat zij een jeugdhulptraject met verblijf in gingen, niet bekend is.
- Gemeenten die niet vast kunnen stellen wat de woonplaats van oorsprong is van een jongere die jeugdhulp met verblijf ontvangt, kunnen compensatie aanvragen voor de kosten voor jeugdhulp met verblijf die zij voor deze jongere maken.
- De compensatieregeling geldt alleen voor de kosten die gemaakt worden voor kinderen die tenminste jeugdhulp met verblijf ontvangen. Kosten voor kinderen die alleen jeugdhulp zonder verblijf, een kindbeschermingsmaatregel of een jeugdreclasseringsmaatregel ontvangen worden niet gecompenseerd.
- Er geldt een drempelwaarde van 100.000 euro of 2,5% van het totale, objectief verdeelde jeugdhulpbudget 2019 om in aanmerking te komen voor de compensatieregeling. Bij het bepalen van de drempelwaarde is het laagste bedrag leidend. Wanneer een gemeente deze drempel haalt worden alle kosten vergoed.
- Deze regeling kan jaarlijks worden verlengd wanneer gemeenten financieel nadeel blijven ondervinden van een hoog aantal jeugdigen uit deze groep in de gemeente. Het besluit om de regeling te verlengen wordt in het najaar van 2022 genomen in bestuurlijk overleg tussen het ministerie van VWS en de VNG.
- De compensatieregeling is slechts bedoeld om onvermijdbare administratieve onvolkomenheden te ondervangen die zich voordoen bij de introductie van het nieuwe woonplaatsbeginsel. Als de woonplaats van oorsprong van een jeugdigen onbekend is door administratieve onvolkomenheden die op een later moment ontstaan, wordt de bewuste gemeente niet gecompenseerd. Er kunnen dan ook geen cliënten worden toegevoegd aan deze groep waarvan op 1 januari 2021 wordt geconstateerd dat ze niet kunnen worden toegewezen op basis van het nieuwe woonplaatsbeginsel.

- De compensatieregeling wordt bekostigd uit het macrobudget Jeugd aangezien het een verdeeltechnisch probleem betreft. Hiertoe worden in 2022 en 2023 30 miljoen euro gereserveerd. Bij verlenging wordt naar aanleiding van de uitputting van het budget voor de voorgaande compensatieregeling een schatting gemaakt van het bedrag dat voor de verlenging nodig is.
- Bij onderuitputting van dit budget vloeit het resterende budget terug in het macrobudget.
- Als dit budget wordt overvraagd zullen gehonoreerde aanvragen naar rato worden verlaagd.
- Gemeenten kunnen tot en met 1 oktober van het jaar volgend op het jaar waar de kosten in worden gemaakt een aanvraag doen om gecompenseerd te worden.
- Een aanvraag dient vergezeld te zijn van een ingevuld format (op aanvraag bij het ministerie van VWS beschikbaar). In dit format kan de gemeente de hoogte van de kosten aantonen.
- Een aanvraag van een gemeente wordt z.s.m. beoordeeld en vastgesteld. Hiermee verkrijgt de gemeente in zo vroeg mogelijk stadium zekerheid over de te ontvangen compensatie bij decembercirculaire.
- De compensatieregeling voor de kosten gemaakt in een bepaald jaar, wordt geëffectueerd in de decembercirculaire van het daaropvolgende jaar.